

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 16/07/2025 16:10
Sayı: E-120.07.03-1666278
2025 AİLE YILI

Sayı : E-54045643-610-20066298

Konu : Soru Önergesi (7/25115)

7/25115
6K 123

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 13.03.2025 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1598252 sayılı yazınız.

İlgi'de kayıtlı yazı ekinde alınan, Mersin Milletvekili Sayın Mehmet Emin EKMEN'e ait 7/25115 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü Ek'te sunulmaktadır. Bilgilerinize arz ederim.

İbrahim YUMAKLI
Bakan

Ek: Cevabi Görüş (7/25115) (5 Sayfa)

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN MEHMET EMİN EKMEN'E AİT 7/25115
ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında kırsal alanda uygulanan tüm projeler üretim ve istihdama katkıda bulunmaktadır. Uygulanmakta olan projelerde, farklı girişimcilik ve destekleme konularında projelerin değerlendirme aşamalarında genç yatırımcılara pozitif ayrımcılık yapılarak ek puanlar verilirken böylelikle köyden kente göçün yavaşlatılması sağlanmaktadır.

Avrupa Birliği tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla oluşturulan Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma bileşeni kapsamında uygulanan IPARD Programı, Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikaların uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemektedir. Türkiye için IPARD Programı ülkenin kırsal kalkınma bağlamında katılım öncesi dönemdeki öncelikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. IPARD Programı, Avrupa Birliği hibesi ve Türkiye Cumhuriyeti eş finansmanı ile yürütülmektedir. Program; tarım, hayvancılık, gıda sanayi, kırsal turizm, yenilenebilir enerji ve daha pek çok sektörde 2011 yılından bu yana fiili olarak ülkemize fon sağlamaktadır.

Ülkemizde 42 ilde yürütülen IPARD Programı çerçevesinde tarım ve kırsal kalkınma yatırımlarına destek verilmiştir. 2024 yılı itibarıyla IPARD III Programı yatırımları için 81 il destek kapsamına alınmıştır. IPARD Programı kapsamında %50-%75 oranları arasında hibe desteği verilmektedir.

Bu kapsamda IPARD I ve IPARD II Programları kapsamında 42 ilde 25.612 proje tamamlanmış, 96.257 kişiye istihdam sağlanmış olup toplamda 1.823.024.847 Avro hibe verilmiştir.

Kırsal Kalkınmada Uzman Eller Projesi kapsamında 81 ilimizde, kırsal alanda/kırsal mahallede yaşayan/yaşamayı taahhüt eden, tarım, hayvancılık, ormancılık, gıda ve su ürünleri alanlarında eğitim veren üniversitelerin fakülte ve meslek yüksekokulları ile Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tarım, hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı, laboratuvar hizmetleri ve gıda teknolojisi alanlarında eğitim veren lise ve dengi okul mezunlarının, mahallinde uygulayacakları projeler için proje başına 250 bin TL'ye kadar hibe desteği verilmektedir.

Bu kapsamda 2020-2025 döneminde 2.413 projeye günümüz rakamlarıyla 931 milyon TL hibe desteği verilmiştir.

Bakanlığımız tarafından tarımsal krediler ve tarımsal desteklerde gençlere pozitif ayrımcılık yapılarak;

- 29.12.2023 tarihli 8038 ve 8039 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları kapsamında Ziraat Katılım Bankası A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince sütçü kombine sığır yetiştiriciliği, büyükbaş hayvan besiciliği, küçükbaş hayvancılık, hastalıktan ari hayvan yetiştiriciliği, arıcılık, kanatlı sektörü, su ürünleri sektörü, temel hayvansal üretim, kapalı ortamda bitkisel üretim, yem bitkisi üretimi, süs bitkisi, tıbbi ve aromatik bitkiler üretimi, meyve yetiştiriciliği ve bağcılık, temel bitkisel üretim konularında kredi/finansman kullandırmalarında 40 yaş ve altı genç çiftçilerimize ilave %15 hazine faiz/kar payı desteği sağlanmaktadır.
- Hayvancılık yeni destekleme modeli ile 8760 sayılı 2024-2026 Yıllarında Yapılacak Hayvancılık Desteklemelerine İlişkin Karar kapsamında genç yetiştiricilerimize ilave destekler verilmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

- Bakanlığımız bünyesinde uygulanmakta olan tüm projelerde, farklı girişimcilik ve destekleme konularında proje değerlendirme aşamalarında genç yatırımcılara pozitif ayrımcılık yapılarak ek puanlar verilmektedir.

Ülkemizde tarımsal üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, sürdürülebilirliği sağlamak, kayıtlılığı artırmak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesini sağlamak amaçlarıyla, üreticilerimize tarımsal desteklemeler verilmekte, hibe programları uygulanmakta ve projeler yürütülmektedir.

Bakanlığımız tarafından üreticilere;

- Bitkisel üretim,
- Hayvansal üretim,
- Kırsal kalkınma,
- Su ürünleri üretimi ve
- Tarımsal araştırma ve geliştirme (Ar-Ge)

olmak üzere 5 ana başlık altında tarımsal destekler verilmektedir.

2025 yılında tarımsal desteklemeler için 135 milyar TL kaynak ayrılmıştır.

Tarım politikalarının amaçları, ilkeleri ve öncelikleri doğrultusunda tarım sektörüyle ilgili politikaların planlanmasına yönelik 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 7'nci maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Bahse konu kanuni düzenlemeye istinaden "Tarımsal Üretimin Planlanması Hakkında Yönetmelik" yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan düzenlemeyle ürünlerin arz ve talep miktarı dikkate alınarak tarım havzası veya işletme bazında ürün veya ürün gruplarının en uygun yerde üretilmesi sağlanacak, ilin ekolojisine uygun ve suyu merkeze alan bir anlayış çerçevesinde oluşturulacak bitkisel üretim deseninde stratejik ürünler önceliklendirilecektir.

8859 sayılı 2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında bitkisel üretimde yeni destekleme modeline ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Yeni destekleme modelinde üretim maliyetine göre ürünler kategorilere ayrılmış ve her kategori için destek katsayısı belirlenmiştir. 2025 üretim yılı için destek katsayı değeri dekara 244 TL'dir. Destek tutarları girdi maliyetlerindeki değişikliklere göre her yıl güncellenecektir.

Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tarımsal üretimin ve gıda arz güvencesinin sürdürülebilirliğinin sağlanması, üretim planlamasına katkı sağlaması, verim ve kalitenin artırılması, tarımsal üretimde çevreci yaklaşımların benimsenmesi ve uygulanan politikaların etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, ülke ihtiyacının yurt içi üretimle karşılanabilmesi için verim ve kalitenin artırılması, kayıtların güncel tutulması ile üretim sürecinde yaşanan maliyet artışları ve fiyat istikrarsızlıkları gibi olumsuz koşullardan üreticilerin korunması hedeflenmektedir.

Yeni destekleme modeliyle;

- İlk defa bitkisel üretim destekleri 3 yıllık ve üretim döneminden önce açıklanmıştır.
- Destek kalemlerinde sadeleştirmeye gidilerek, daha yönlendirici, etkin ve öngörülebilir hâle getirilmiştir.
- Üretim planlaması kapsamındaki stratejik ürünlere ilave destek verilecektir.
- Su kısıtı olan havzalarda münavebeye uygun üretime ilave destek sağlanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

- Kamu kuruluşları tarafından ıslah edilen milli tohumla üretim yapan üreticilerimiz ilave destek alacaktır.
- Çiftçilerimiz üretime karar vermeden önce, hangi havzada, hangi ürüne, ne kadar destek alacağını bilerek planlı şekilde faaliyete başlayabilecekler ve bu sayede plansız üretimin getirdiği birtakım olumsuzluklardan etkilenmeyecektir.

Bitkisel üretimin desteklenmesi programıyla çiftçilere temel destek, planlı üretim desteği ve üretimi geliştirme destekleri verilecektir.

Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olan, planlama kapsamındaki ürünleri havzasında üreten tüm çiftçilere ve planlama kapsamı dışındaki diğer ürünleri üreten çiftçilerin tamamına temel destek ödenecektir. Böylece stratejik ürünlerin mazot maliyetinin %50'si ve gübre maliyetinin %25'i karşılanacaktır. Planlama kapsamındaki ürünleri havzasında üreten çiftçilere temel desteğe ilave olarak planlı üretim desteği verilerek, mazot maliyetinin %100'ü ve gübre maliyetinin %50'si karşılanacaktır. Diğer taraftan su kısıtının olduğu 11 ilin 52 ilçesinde ise planlama kapsamında az su tüketen arpa, buğday, yağlık ayçiçeği, aspir, fiğ, mercimek, nohut ve yem bezelyesi üreten çiftçilerimize ise gübre maliyetinin kalan %50'lik kısmı da yer altı su kısıtı desteği olarak verilecektir. Böylece bu bölgelerde üretim planlamasına uygun ekim yapan üreticilerin mazot ve gübre maliyetinin %100'ü desteklenecektir.

Yem bitkileri üretim planlaması kapsamına alınmış olup tüm havzalarda desteklenecektir. Süt havzası olarak belirlenen illerde yem bitkisi üreten çiftçilere ilave %50 planlı üretim desteği ödenecektir.

8760 sayılı 2024-2026 Yıllarında Yapılacak Hayvancılık Desteklemelerine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında hayvansal üretim, su ürünleri üretimi, tarımsal araştırma ve geliştirmenin desteklenmesine ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Hayvansal üretimde yeni destekleme programı temel hayvancılık ve ürün geliştirme destekleri olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır:

- Temel hayvancılık destekleri; büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, atık, arıcılık ve ipek böceği faaliyetlerinin desteklenmesinden oluşmaktadır. Aile işletmeleri, genç ve kadın yetiştiriciler, birinci derece örgüt üyesi ile planlama bölgeleri gibi yönlendirici kriterleri sağlayan yetiştiricilere temel destek tutarına ilave destek verilmektedir. Ayrıca suni tohumlama, soy kütüğü, yerli sperma, ari işletme, sürü yöneticisi (çoban) gibi verimlilik kriterlerine ilave destek sağlanmaktadır.
- Ürün geliştirme destekleri; çiğ süt, besilik erkek sığır (karkas), tiftik üretimi desteklerini kapsamaktadır. Aile işletmeleri, genç ve kadın yetiştiriciler, birinci derece örgüt üyesi ile planlama bölgeleri gibi yönlendirici kriterleri sağlayan üreticilere temel destek tutarına ilave destek verilmektedir. Ayrıca ari işletme, kendi tankında soğutma, örgüt üzerinden pazarlama, karkas ağırlığı, kaliteli tiftik ve sözleşmeli üretim gibi verimlilik kriterlerine ilave destek verilmektedir.

Yeni destekleme modeli ile ilk defa;

- Oğlak ve kuzuya temel destek ödemesi,
- Genç ve kadın yetiştiriciye ilave destek,
- Aile işletmelerine temel destek oranında ilave destek,
- Doğduğu aile işletmesinden kesime giden erkek sığırlara ilave destek,
- Gezgin arıcılık yapanlara ilave destek ve
- Birinci derece örgüt üyesi yetiştiricilere ilave destek

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

verilmektedir.

Ayrıca planlı üretim bölgelerinde uygun üretim yapanlara ilave destek ve her buzağıya temel destek ödemesi yapmak suretiyle üreten herkesin destek alması sağlanacaktır.

Yeni destekleme modeli ile birlikte hayvancılık işletmelerinin ekonomik açıdan güçlü, dirençli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşması hedefiyle sübvansiyonlu kredilerde; kadınlara, gençlere ve planlı üretim bölgelerine ilave indirim uygulanmaktadır. Bu sayede geleceğimizin teminatı gençlerimiz ve ailemizin temel direği olan kadınlarımızın üretimde kalmalarına imkân sağlanmış olacaktır.

Hazırlanan yeni destekleme modeliyle hayvancılıkta temel amacımız; verimli, kaliteli, sağlıklı ve sürdürülebilir bir üretim modeli ile gıda ve tarım alanında ülkemizi bölgesinde lider, dünyada küresel aktör hâline getirmektir.

Yeni destekleme modelinde su ürünleri desteklerinde, yetiştiricilere her bir teknik kriter için temel destek tutarına ilave destek verilecek, küçük ölçekli balıkçılık desteği %43-%100 arasında artırılacak ve balıkçı gemisi sahibi veya ortağı kadınlara küçük ölçekli balıkçılık desteği %35 daha fazla ödenecektir.

Çiftçilerimizin dijital teknolojilere erişimi ve kullanımının teşvik edilmesi için Dünya Bankası kredisiyle Bakanlığımız tarafından yürütülen “Türkiye İklim Akıllı ve Rekabetçi Tarımsal Büyüme Projesi (TUCSAP)” kapsamında “İklim Akıllı Tarım Teknolojilerinin/Uygulamalarının Benimsenmesinin Teşvik Edilmesi” (3.2 Alt Bileşen) projesi yürütülmekte olup 2024 yılında başlayan proje kapsamında 81 ilde çok sayıda ve çeşitli kapsamda eğitim ve destek programları planlanmaktadır.

Dijital tarım uygulamalarının benimsenmesinde karşılaşılan sorunların başında eğitim ve maliyet gelmektedir. TUCSAP projesi kapsamında çiftçilerimize ve yayım personeline dijital tarım teknolojileri ve kullanımı konusunda eğitimler verilecektir. Aynı zamanda hibe kapsamında mali yönden destek verilecektir.

Dünya Bankası kredisiyle Bakanlığımız tarafından yürütülen TUCSAP projesi kapsamında il tarım ve orman müdürlükleriyle birlikte çalışılmakta olup faydalanıcılarımız; kooperatifler, birlikler, ziraat odaları vb. tarımsal üretici örgütleri, sözleşmeli tarım yapan özel şirketler, küçük ve orta büyüklükteki çiftçileri hedefleyen özel hizmet sağlayıcılarıdır. Ayrıca farkındalık çalışmaları kapsamında üniversitelerle iş birliği yapılmaktadır.

Tarımda dijital teknolojilerin kullanımının artırılması için proje 2028 yılına kadar devam edecektir. 2025 yılında ise 15 pilot ilde farkındalık (eğitimler, demonstrasyonlar, fuar, toplantı, seminer ve teknik destek) çalışmaları planlanmıştır. Ayrıca 2025 yılında ilgili 15 pilot ilde akıllı tarım teknolojileri için hibe çağrılarına çıkılacaktır.

Bakanlığımız Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) yerli ve milli kaynaklarla yapay zekâ destekli akıllı tarım sistemleri geliştirmekte ve bu tür çalışmalara destek vermektedir.

Konu ile ilgili TAGEM özel “Ar-Ge Destek Programı” kapsamında;

- Bitkisel Üretimde Hassas Tarım Uygulamalarının Planlanması, Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması Entegre Projesi,
- Akıllı Bahçe Pülverizatörü Projesi,
- Meyve Bahçesi İlaçlamaları İçin Time-of-Flight Sensör Teknolojisine Sahip Akıllı Püskürtme Sistemi Geliştirilmesi,

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

- Derin Öğrenme Yöntemleriyle Dış Ortam Görüntülerine Dayalı Kayısı Ağaçlarında Hastalık ve Zararlıların Tespiti,
- İnsansız Küçük Ölçekli Tarımsal İlaçlama Helikopteri (TARKOPTER),
- Hassas tarımda akıllı uçuş sistemlerine sahip insansız hava aracı (İHA) ve İHA üzerine takılabilecek çalkalanma önleyicili depo ile değişken oranlı püskürtme ve en az sürüklenme (DRIFT) etkisine sahip ilaçlama pülverizatörü geliştirilmesi,
- Bağ Yetiştiriciliğinde Kullanılabilecek Otonom Robot Tasarımı ve Uygulama Olanakları Projesi (ROBOTAGEM),
- TAGEM-SUET (Dijital Bitki su Tüketim Rehberi),
- Dijital Sulama Yönetim Sisteminin (DiSU) Geliştirilmesi,
- Çeltik gibi çok su tüketen ürünler için alternatif sulama metodları geliştirilmesi ve
- Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Yöntemlerinin Geliştirilmesi

çalışmaları yapılmaktadır.

Bakanlığımız Ar-Ge çalışmaları içerisinde tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliği için proje ve programları genişletmekte, küresel gelişim ve teknolojilerin yakından takip ederek dijital tarım teknolojilerine uyum sağlayacak şekilde alt yapı sistemlerini güçlendirmekte ve çalışmalarına devam etmektedir.

Üreticilerin tarımsal üretime yönelik kredi/finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda karşılanması amacıyla, 8038 ve 8039 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları kapsamında 01.01.2024-31.12.2026 tarihleri arasında Ziraat Katılım Bankası A.Ş. ile T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden 28 farklı konuda %25-%100 aralığında Hazine faiz/kâr payı destekli yatırım ve işletme kredi/finansmanı kullanımı yapılabilmektedir.

Üreticilerimiz temel bitkisel ve temel hayvansal üretim konularında 300.000 TL'ye kadar sıfır faizli, 300.000 TL'nin üzerindeki kredilerde ise 10 milyon TL'ye kadar %50-%100 aralığında faiz/kar payı destekli kredi/finansman kullanabilmektedir.